

นโยบายเกี่ยวกับคนไร้รัฐสมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ. 2557 – 2562

Policies Relating to Stateless Persons of the Government of Prayuth Chan- o-cha from 2014 to 2019

บงกชลักษณ์ มากดำ* และ วีระ สมบูรณ์

Bongkotluk Makdam* and Vira Somboon

สถาบันรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี ประเทศไทย

Institute of Political science, Rangsit University, Pathum Thani, Thailand

**Corresponding author, E-mail: janjaras14@gmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนโยบายคนไร้รัฐสมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา” (พ.ศ. 2557 – 2562) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงนโยบายเกี่ยวกับคนไร้รัฐ และปัจจัยสำคัญที่มีส่วนกำหนดการดำเนินนโยบายคนไร้รัฐของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ระหว่างพ.ศ. 2557 ถึง พ.ศ. 2562 การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ทฤษฎีระบบ (systems theory) และทฤษฎีการเมืองเกี่ยวพัน (linkage politics) ในการวิเคราะห์ และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงเอกสาร

ผลการศึกษาพบว่า รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เข้าสู่อำนาจด้วยการรัฐประหาร ย่อมส่งผลทำให้รัฐบาลขาดคุณความชอบธรรม (Legitimacy Deficit) ดังนั้น รัฐบาลย่อมต้องแสดงออกในด้านนโยบายเพื่อส่งเสริมความชอบธรรมให้กับตนเอง จึงได้มุ่งเน้นในด้านการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพราะสิทธิมนุษยชนเป็นหลักการที่เสริมสร้างความชอบธรรมได้มากยิ่งขึ้นทั้งภายในประเทศและระดับนานาชาติ การดำเนินนโยบายที่ให้ความสำคัญกับคนไร้รัฐเกิดจากปัจจัยภายในประเทศ (Internal Factors) ได้แก่ ปัจจัยด้านความขัดแย้งทางการเมือง ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และการขาดแคลนแรงงาน ปัญหาการก้ามนุญภายในประเทศ และปัจจัยภายนอก (External Factors) ได้แก่ แรงกดดันจากองค์การระหว่างประเทศ การรายงานข่าวการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากสื่อต่างชาติ และโครงการรณรงค์ระดับโลก เพื่อขจัดความไร้รัฐให้หมดไปภายในปี 2567 ของข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) ซึ่งผลการดำเนินนโยบายคนไร้รัฐทำให้รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้รับการยอมรับเพิ่มขึ้นในระดับหนึ่ง และลดแรงกดดันจากภายในและภายนอกประเทศ

คำสำคัญ: คนไร้รัฐ สัญชาติไทย รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

Abstract

This research aimed to investigate factors affecting the implementation of policies relating to stateless persons of the government led by Prime Minister Prayuth Chan - o -cha from 2014 to 2019. The research was conducted based on document analysis. The data were analyzed based on the systems theory and linkage politics theory. The result showed that his overthrow of the former government caused his government to suffer legitimacy deficit; therefore, his government needed to improve legitimacy through the implementation of policies, especially those on human rights as a significant social issue always used as a tool for improving legitimacy in national and international levels. The implementation of policies relating to stateless persons was based on a number of internal factors: political conflicts, economic problems and labor shortage, and human trafficking. The research also discovered some external factors including pressure from international organizations, news of human rights violations reported by international media, and UNHCR's campaign to end statelessness by 2024. According to the finding, the policy implementation by Prime Minister Prayuth Chan - o -cha's government gained positive feedbacks, to a certain extent and his government consequently faced less internal and external pressure.

Keywords: Stateless Persons, Thai Nationality, Government of Prayuth Chan - o - cha

1. บทนำ

รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งเข้าสู่อำนาจทางการเมือง โดยการทำรัฐประหาร (coup d'etat) มีฐานะเป็นรัฐอธิปไตยอำนาจอธิปไตย (sovereignty) ในการปกครองประเทศ ได้ดำเนินการพลิกวิกฤตเป็นโอกาส ในการสร้างการยอมรับเรื่องการใช้อำนาจในการปกครองและลดแรงกดดัน ทั้งจากภายในและต่างประเทศ ในคราวเดียวกัน รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จึงให้ความสำคัญเรื่องการแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชน จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2557) ที่แถลงต่อสภานิติบัญญัติเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 รัฐบาลประกาศนโยบายชัดเจน โดยได้ให้ความสำคัญกับปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม และต่อมาได้ประกาศวาระแห่งชาติ โดยกำหนดให้ประเด็นสิทธิมนุษยชนเป็นประเด็นสำคัญเร่งด่วน ผ่านนโยบาย “สิทธิมนุษยชนร่วมขับเคลื่อน Thailand 4.0 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” รัฐบาลพยายามออกนโยบายมุ่งลดความเหลื่อมล้ำในเรื่องต่าง ๆ การส่งเสริมสิทธิสตรี เด็ก ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ตลอดจนกลุ่มเปราะบางในสังคม เช่น คนไร้รัฐ และคนต่างด้าว รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการแก้ไขปัญหาบุคคลไร้รัฐ โดยตระหนักดีว่ากลุ่มบุคคลไร้รัฐเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการถูกล่อลวงโดยขบวนการค้ามนุษย์ จึงได้เพิ่มความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตั้งแต่วันที่ 11 มิถุนายน 2558 เป็นต้นมา กระทรวงมหาดไทยได้มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อนุมัติให้สัญชาติแก่บุตรหลานของบุคคลไร้รัฐที่เกิดในประเทศไทย จากเดิมซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีส่วนทำให้กระบวนการให้สัญชาติเป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น

ทั้งนี้ ตั้งแต่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เข้ามาบริหารประเทศ ได้ให้สัญญาแก่กลุ่มบุคคลที่เป็นบุตรหลานของคนไร้รัฐที่เกิดในประเทศไทยมากกว่า 20,337 คน (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, 2561) นับเป็นสถิติที่สูงขึ้นกว่าหลายปีก่อน นอกจากนี้คณะรัฐมนตรีได้เผยแพร่ผลดำเนินงานสิทธิมนุษยชนที่สำคัญของประเทศไทยภายใต้รัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ระหว่างปี 2557 – 2561 โดยแจ้งว่า รัฐบาลให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาคนไร้รัฐไร้สัญชาติตามข้อ 7 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยปรับปรุงระบบการจดทะเบียนเกิดของเด็กทุกคนที่เกิดในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง เน้นใช้ระบบออนไลน์เข้ามาบริหารจัดการฐานข้อมูล และในปี พ.ศ. 2559 รัฐบาลได้แก้ไขปัญหาคนไร้สัญชาติโดยเฉพาะเด็กนักเรียนที่อยู่ในสถานศึกษา และยังได้มีการจัดตั้งหน่วยเคลื่อนที่ในการดำเนินการรับคำขอมิสัญชาติไทยในพื้นที่ที่เป็นภูเขาและพื้นที่ตามแนวชายแดน อีกทั้งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2559 อนุมัติหลักการให้สัญชาติไทยเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียน นักศึกษา และบุคคลไร้สัญชาติที่เกิดในราชอาณาจักร โดยให้บุตรของชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกิดในราชอาณาจักรหรือเด็กและบุคคลที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสถานการศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาแล้วที่เกิดในราชอาณาจักร โดยมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวอื่นที่มีชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ตามที่กระทรวงมหาดไทย จัดทำทะเบียนประวัติ หรือไม่ปรากฏบิดามารดาหรือถูกบิดามารดาทอดทิ้งตั้งแต่ยังเยาว์ และมีคุณสมบัติตามที่กำหนด ได้สัญชาติไทยเป็นการชั่วคราว จากคำแถลงผลดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนของรัฐบาลจะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้ปรับเปลี่ยนนโยบาย โดยได้ให้สัญชาติไทยแก่นักเรียน นักศึกษา ที่เป็นบุคคลไร้รัฐ หรือผู้ติดตามคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองมากขึ้น มีการปรับปรุงกระบวนการทำงานของหน่วยงานราชการ ลดขั้นตอนในการดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกในการจดทะเบียนแก่คนไร้รัฐ อีกทั้งยังมีมติคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นกลไกด้านการบริหาร เพื่อเปิดโอกาสให้คนไร้รัฐได้รับสัญชาติไทยมากขึ้น (กฤษฎา บุญราช, 2561)

ด้วยเหตุดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าเหตุปัจจัยใดที่ส่งผลให้รัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งเข้าบริหารประเทศตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม 2557 ได้ประกาศใช้นโยบายที่ให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะปัญหาคนไร้รัฐในไทย ซึ่งเป็นปัญหาที่สะสมมานานนับตั้งแต่ประเทศไทยเข้าสู่ความเป็นรัฐชาติสมัยใหม่

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษานโยบายคนไร้รัฐสมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดนโยบายคนไร้รัฐสมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

3. อุปกรณ์และวิธีการ / วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนโยบายคนไร้รัฐสมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา พ.ศ. 2557 – 2562 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ขอบเขตเนื้อหาในการวิจัยนี้จะศึกษานโยบายคนไร้รัฐในสมัยรัฐบาลที่มีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งเริ่มดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2557 จนถึงวันที่ 9 มิถุนายน 2562 โดยจะเน้นไปที่การให้สัญชาติแก่บุคคลไร้สัญชาติที่อาศัยในประเทศไทย ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยต่างๆ ในประเทศไทยพบว่ามักจะใช้คำว่า “คนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ” คู่กัน แต่ในงาน

การศึกษานี้ขอใช้คำว่า “คนไร้รัฐ” เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพคนไร้รัฐ (The Convention relating to the Status of Stateless Person) ค.ศ. 1954 งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือทั้งภาษาไทย และต่างประเทศ เอกสารประกอบการสัมมนา วารสาร และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยวิเคราะห์ข้อมูลแบบการจำแนกข้อมูล (Typological analysis) เปรียบเทียบข้อมูลว่ามีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องแล้วสรุป สังเคราะห์เป็นหมวดหมู่ เพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นรูปธรรม

4. ผลการวิจัย

4.1 นโยบายคนไร้รัฐสมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (พ.ศ. 2557 – 2562)

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 29 ของประเทศไทย เข้ามาบริหารประเทศเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2557 ซึ่งเป็นการเข้าสู่อำนาจจากการทำรัฐประหาร (coup d'etat) เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ต่อมาเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยข้อ 2 ของคำแถลงนโยบายได้กล่าวถึงการรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ ซึ่งมีเนื้อหาว่า ในระยะเร่งด่วนรัฐบาลให้ความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนในกิจการ 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการชายแดนการสร้าง ความมั่นคงทางทะเล การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ การสร้างความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้าน และการเสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติการทางทหารร่วมกันของอาเซียนโดยเน้นความร่วมมือเพื่อป้องกัน แก้ไขข้อพิพาทต่าง ๆ และการแก้ไขปัญหาเส้นเขตแดน โดยใช้กลไกทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคี ทั้งจะจัดระเบียบการพัฒนาตามกรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนทั้งทางบกและทางทะเล รองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดน โดยใช้ระบบเฝ้าตรวจที่มีเทคโนโลยีทันสมัย กำหนดให้ปัญหายาเสพติด การค้าอาวุธ การค้ามนุษย์ การกระทำอันเป็นโจรสลัด การก่อการร้ายสากลและอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องได้รับการป้องกันและแก้ไขโดยการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวด และจัดการปัญหาอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงต่อเนื่องให้เบ็ดเสร็จ เช่น ปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล การปรับปรุงระบบการเข้าเมือง การจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว เป็นต้น

จากคำแถลงนโยบายดังกล่าวทำให้เห็นว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับปัญหาสถานะบุคคล เนื่องจากมองว่า ปัญหาสถานะบุคคลเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงไปยังปัญหาอื่นๆ เช่น แรงงานต่างด้าว ยาเสพติด การค้าอาวุธ การค้ามนุษย์ การกระทำอันเป็นโจรสลัด และการก่อการร้ายสากลและอาชญากรรมข้ามชาติ นอกจากนี้รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์ โอชา ได้แถลงผลการดำเนินงานสิทธิมนุษยชนที่สำคัญของประเทศไทย ระหว่างปี 2557 – 2561 ผ่านคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2561 ว่านับตั้งแต่พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้เข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลให้ความสำคัญกับปัญหาสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างมาก จึงได้มีการยกระดับการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน และประกาศวาระแห่งชาติ “สิทธิมนุษยชนร่วมขับเคลื่อน Thailand 4.0 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2561 และรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์ โอชา ได้ประกาศใช้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557 – 2561) โดยรัฐบาลให้เหตุผลว่า สาเหตุที่ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนเนื่องด้วยสถานการณ์ปัจจุบัน มีองค์กรภาคประชา

สังคม และองค์กรระหว่างประเทศ อาทิ ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (Thai Lawyers for Human Rights Center), กระทรวงการต่างประเทศ, สหรัฐอเมริกา, แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล (Amnesty International) เคลื่อนไหวประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน และเฝ้าระวังการละเมิดสิทธิมนุษยชน รัฐบาลจึงเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส โดยการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรัฐบาลชี้แจงผ่านมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2561 ว่า หากไม่ดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาลไทย

การแก้ไขปัญหาคนไร้รัฐในสมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จากสถิติคนไร้รัฐ ได้แก่ ชนกลุ่มน้อย กลุ่มชาติพันธุ์ และบุตรของแรงงานต่างด้าวที่เกิดในไทย จากข้อมูลของกรมการปกครองในปี 2557 พบว่า ประเทศไทยมีคนไร้รัฐจำนวน 479,284 คน ไม่นับรวมแรงงานต่างด้าว นับตั้งแต่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เข้ามาบริหารประเทศในปี 2557 – 2561 ได้ให้สัญชาติแก่กลุ่มบุคคลที่เป็นคนไร้รัฐที่เกิดในประเทศไทยมากกว่า 38,403 คน (สำนักบริหารการทะเบียน, 2562) นับเป็นสถิติที่สูงขึ้นกว่ารัฐบาลก่อน โดยรัฐบาลได้ใช้มติคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นกลไกด้านการบริหาร มาใช้ในการแก้ไขปัญหาคนไร้รัฐในประเทศไทย ซึ่งสามารถแบ่งเป็นด้านๆ ได้ดังนี้

(1) ด้านการรักษาพยาบาล – มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2558 อนุมัติให้กระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบการรักษาพยาบาลคนไร้รัฐกลุ่มที่รัฐบาลมีนโยบายแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล และกลุ่มที่อยู่ระหว่างการพิสูจน์สัญชาติเพื่อการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน โดยรัฐบาลอุดหนุนงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายต่อหัวให้ทุกปี

(2) ด้านการประกอบอาชีพ - มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2559 เห็นชอบตามข้อเสนอของคณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าวให้คนไร้รัฐที่อยู่ระหว่างกระบวนการกำหนดสถานะบุคคลสามารถทำงานได้ทุกประเภทงาน โดยไม่คิดกฎหมาย

(3) ด้านการอยู่อาศัยและได้สัญชาติไทย - มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2559 อนุมัติให้บุตรของคนต่างด้าวทุกกลุ่มที่เกิดในประเทศไทย สามารถอยู่อาศัยในประเทศไทย โดยไม่ถูกดำเนินคดี ไม่ว่าบิดา มารดาจะเข้ามาอยู่ในประเทศไทยโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และบุตรของคนต่างด้าวเหล่านั้น สามารถยื่นขอสัญชาติไทยได้ หากมีคุณสมบัติครบถ้วนตามประกาศกระทรวงมหาดไทย

4.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนนโยบายคนไร้รัฐสมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

ในอดีตทางการเมืองการปกครองไทยทุกรัฐบาลที่ผ่านมายังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนนโยบายคนไร้รัฐอย่างจริงจัง เนื่องจากยังไม่มีปัจจัยกดดันใดที่มีน้ำหนักมากพอที่มากกระตุ้นให้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายดังกล่าว ทำให้เกิดการสะสมของปัญหา และได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น นำไปสู่ปัญหาด้านต่างๆ เช่น ปัญหาภัยความมั่นคง การค้าอาวุธเถื่อนและยาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการค้ามนุษย์ การละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น การล่วงละเมิดทางเพศ บังคับค้าประเวณี การใช้แรงงานเด็ก และแรงงานทาส ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อประเทศมากมาย ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ปรับเปลี่ยนนโยบายโดยให้ความสำคัญกับประเด็นสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะในประเด็นคนไร้รัฐ ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า มีสาเหตุมาจากปัจจัย ดังต่อไปนี้

4.2.1 ปัจจัยภายใน (Internal Factors) ที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนนโยบาย (Policy Adjustment) คนไร้รัฐของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

(1) ปัจจัยทางการเมือง - การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชานั้นมีที่มาจาก “การรัฐประหาร” ย่อมได้รับแรงต่อต้านจากหลายฝ่าย ทั้งจากนักการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) หรือ กลุ่มผลักดัน (Pressure Group) ต่าง ๆ ชนชั้นนำ (Elite) และประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะฝ่ายที่สูญเสียอำนาจและกลุ่มคนจำนวนมากที่ให้การสนับสนุนรัฐบาลเดิมที่ถูกโค่นอำนาจลง จนทำให้มีการออกมาเคลื่อนไหวทางการเมือง (หฤทัย จงวัฒนบัณฑิตย์, 2560) การที่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เข้าสู่อำนาจด้วยการรัฐประหาร ย่อมส่งผลทำให้รัฐบาลขาดความชอบธรรม (Legitimacy Deficit) ดังนั้น รัฐบาลย่อมต้องแสดงออกในด้านนโยบายเพื่อส่งเสริมความชอบธรรมให้กับตนเอง จึงได้มุ่งเน้นในด้านการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพราะสิทธิมนุษยชนคือ สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน

(2) ปัญหาเศรษฐกิจและการขาดแคลนแรงงาน - หลังการรัฐประหารในปี 2557 ได้ปรากฏเหตุการณ์แรงงานต่างด้าว โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชาอพยพกลับประเทศ เนื่องจากกังวลว่ารัฐบาลทหารจะใช้มาตรการรุนแรงในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว สาเหตุหนึ่งที่ทำให้แรงงานชาวกัมพูชาตื่นตระหนกและเดินทางออกนอกประเทศหลังการรัฐประหาร เพราะ แรงงานชาวกัมพูชาเคยถูกกล่าวหาว่ามีส่วนร่วมในการชุมนุมทางการเมือง รวมทั้งบางคนอาจพัวพันกับการขายสิ่งผิดกฎหมาย เมื่อ คสช. ออกประกาศฉบับที่ 68/2557 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2557 เรื่องจัดระเบียบแรงงานข้ามชาติจึงเกิดความกลัว และเมื่อมีการบอกเล่าเรื่องนี้ปากต่อปากก็ทำให้ความตื่นตระหนกขยายเป็นวงกว้าง (ประชาไท, 2557) ต่อมาพลเอกประยุทธ์ จันทร์ โอชา ได้แถลงการณ์ผ่านรายการ "คืนความสุขให้คนในชาติ" เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2557 ว่า การค้ามนุษย์และแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายเป็นปัญหาที่เรื้อรังมานาน ต้นเหตุของปัญหาเกิดจาก ความต้องการแรงงานข้ามชาติที่มีสูง เพราะเป็นแรงงานที่มีค่าแรงต่ำช่วยประหยัดต้นทุน ประกอบกับการที่เจ้าหน้าที่ทุจริต ทำให้มีแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายทะลักเข้าไปในประเทศเป็นจำนวนมาก รัฐบาลจะให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว แต่จะไม่จับกุมดำเนินคดีตามที่เป็นการชั่วคราวแต่อย่างใด เพราะหากแรงงานต่างด้าวอพยพกลับประเทศต้นทาง อาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมการผลิตได้ เนื่องจากปัจจุบันไทยได้พึ่งพาแรงงานต่างด้าวในการทำงาน โดยจากสถิติกระทรวงแรงงานพบว่าประเทศไทยมีแรงงานต่างด้าวประมาณ 3 ล้านคน หากมีการอพยพกลับประเทศต้นทางของแรงงานย่อมส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจไทย ซึ่งแรงงานต่างด้าวเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาคนไร้รัฐ เพราะบุตรที่เกิดจากแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมายมักจะกลายเป็นคนไร้รัฐ

(3) ปัญหาการค้ามนุษย์ภายในประเทศไทย - คนไร้รัฐมักเป็นกลุ่มเปราะบางที่เป็นเป้าหมายของขบวนการค้ามนุษย์ เนื่องจากขาดสิทธิขั้นพื้นฐานต่างๆ เป็นเหตุผลักดันให้คนไร้รัฐตกเป็นเหยื่อ สภาพปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศไทยในทุกพื้นที่ยังพบเห็นได้ในเกือบทุกพื้นที่ทั่วประเทศ และไม่มีที่ท่าว่าจะทุเลาลง ในรูปแบบที่แตกต่างกัน และมีความซับซ้อนของวิธีการและสภาพปัญหามากขึ้น โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเปิดเผยว่าปัญหาการค้ามนุษย์ที่พบในไทย ได้แก่ การนำพาเด็กมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการขอทาน การกดขี่แรงงานในภาคประมง และการค้าประเวณีเด็ก ซึ่งปัญหาการค้ามนุษย์ที่ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง ทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อภาพลักษณ์ของประเทศ (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, 2561)

4.2.2 ปัจจัยภายนอก (External Factors) ที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนนโยบายคนไร้รัฐของรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

(1) ปัจจัยจากองค์กรระหว่างประเทศ - องค์กรสหประชาชาติ (United Nations) ได้ให้ความสำคัญต่อปัญหาคนไร้รัฐ ซึ่งเป็นหนึ่งในปัญหาใหญ่ที่เป็นผลพวงมาจากปัญหาแรงงานข้ามชาติที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง การตกเป็นคนไร้รัฐเป็นทั้งเหตุและผลของการถูกเลือกปฏิบัติจากสังคม บุคคลไร้รัฐในไทย มักถูกปล่อยปละละเลยให้ตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมและด้อยกว่าบุคคลทั่วไปทำให้ขาดโอกาสในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านการศึกษา การประกันสุขภาพ การสมัครเข้าทำงาน การได้รับความคุ้มครองจากการถูกกดขี่แรงงาน การหวังเห็นว่าการจ่ายค่าจ้าง การทารุณทรมาน และการเดินทางข้ามเขตแดน สุดท้ายคนเหล่านี้มักจะถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยตกเป็นเป้าและเหยื่อของกระบวนการมิถาชีพ และมีอัตราเสี่ยงสูงเป็นพิเศษต่อการตกเป็นเหยื่อของ “การค้ามนุษย์” จากรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ (Trafficking In Persons Report : TIP report) ซึ่งเป็นรายงานประจำปีที่กระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาจัดทำขึ้น โดยอ้างอิงตามมาตรฐานขั้นต่ำในการขจัดปัญหาการค้ามนุษย์ตามมาตรา 108 แห่งกฎหมายป้องกันเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายจากการค้ามนุษย์ ค.ศ. 2000 (Trafficking Victims Protection Act 2000 : TVPA) โดยในปี 2557 ประเทศไทยโดนจัดอันดับไปอยู่ในระดับ-tier 3 คือประเทศที่มีสถานการณ์การค้ามนุษย์เลวร้ายที่สุด จากเดิมที่อยู่ในระดับ-tier 2 มาตลอด เป็นเหตุให้รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ต้องเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าว (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2557)

(2) ปัจจัยจากสื่อต่างชาติ - หนังสือพิมพ์เดอะการ์เดียน (The Guardian) สื่ออังกฤษได้เสนอข่าวเชิงวิเคราะห์ฉบับวันที่ 10 มิถุนายน 2557 ได้เปิดเผยถึงแรงงานต่างด้าวบนเรือประมงไทย ที่มีภาพการใช้แรงงานอย่างหนักโดยมีชั่วโมงการทำงานถึงวันละ 20 ชั่วโมง และละเมิดสิทธิมนุษยชน (ไทยรัฐออนไลน์, 2557) ทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยเป็นอย่างมาก อีกทั้งหนังสือพิมพ์เดอะ วอชิงตัน โพสต์ (The Washington Post) ได้นำเสนอบทความเรื่อง “Don’t eat that shrimp” เมื่อ 21 มิถุนายน 2557 ว่า สินค้าอาหารทะเลที่มีแหล่งผลิตจากไทยล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ (ผู้จัดการออนไลน์, 2557) จากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้ไทยถูกเพ่งเล็งจากประเทศมหาอำนาจ โดยเฉพาะกลุ่มคู่ค้าในยุโรปและสหรัฐอเมริกามักนำปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเด็นการค้ามนุษย์มาเป็นมาตรการกดดันและกีดกันทางการค้า ซึ่งรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้พิจารณาแล้วเห็นว่าปัญหาแรงงานข้ามชาติ การค้ามนุษย์ เกิดมาจากการที่คนเข้าเมืองผิดกฎหมาย และกลายเป็นคนไร้รัฐ การแก้ไขปัญหาคนไร้รัฐ ย่อมทำให้ปัญหาการค้ามนุษย์ลดน้อยลง ดังนั้น หากให้ไทยได้รับการยอมรับในเรื่องการค้ามนุษย์ รัฐบาลจึงจำเป็นต้องแก้ไขปัญหานี้ที่มาจากบ่อเกิด นั่นก็คือ ปัญหาคนไร้รัฐ เพราะการเป็นคนไร้รัฐ ทำให้ขาดการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ขาดการได้รับสวัสดิการจากรัฐ ซึ่งอาจผลักดันให้ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์

(3) โครงการรณรงค์ระดับโลกเพื่อขจัดความไร้รัฐให้หมดไปภายในปี 2567 (ค.ศ. 2024) หรือภายใน 10 ปี (Global Campaign to End Statelessness by 2024) - เมื่อปี พ.ศ. 2557 สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (Office of the United Nations High Commissioner for Refugees – UNHCR) ได้ริเริ่มโครงการรณรงค์ระดับโลกเพื่อขจัดความไร้รัฐให้หมดไปภายในปี 2567 ผ่านแคมเปญ #IBelong Campaign UNHCR เพื่อสร้างความตระหนักรู้ถึงปัญหาของ

ประชากรไร้รัฐไร้สัญชาติ และเสนอแนวทางเพื่อช่วยเหลือรัฐบาลในการปฏิรูปกฎหมายสัญชาติและปรับปรุงนโยบาย เพื่อลดภาวะไร้รัฐไร้สัญชาติทั่วโลก ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมโครงการดังกล่าว (กระทรวงการต่างประเทศ, 2561)

5. การอภิปรายผล

รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (พ.ศ. 2557 – 2562) ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาคนไร้รัฐเนื่องจากปัจจัยจาก ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยปัจจุบันกระแสการเมืองโลกได้ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชน (วีระ สมบูรณ์, 2557) รัฐบาลจึงต้องดำเนินนโยบายให้สอดคล้องกับนโยบายของนานาประเทศ ดังนั้น การกำหนดให้สิทธิมนุษยชนเป็นวาระ แห่งชาติ ถือเป็นการกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่ง องค์การสหประชาชาติได้กำหนด เป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals – SDGs) การขจัดปัญหาคนไร้รัฐเพื่อให้ประชาชน ได้รับสิทธิการเป็นพลเมือง ถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญเพื่อการบรรลุเป้าหมาย SDGs อีกทั้ง รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เข้าสู่อำนาจด้วยการรัฐประหาร ย่อมส่งผลทำให้รัฐบาลขาดความชอบธรรม เพราะเป็นการเข้าสู่ ตำแหน่งทางการเมืองด้วยวิธีที่ไม่เป็นไปตามแบบประชาธิปไตย และอาจส่งผลต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนของคนใน ชาติ (วีระ เลิศสมพร, 2552) เพราะถือว่าได้ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ไปนั่นคือสิทธิทางการเมือง ดังนั้น รัฐบาลย่อมต้องแสดงออกในด้านนโยบายเพื่อส่งเสริมความชอบธรรมให้กับตนเอง จึงได้มุ่งเน้นในด้านการส่งเสริม การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพราะสิทธิมนุษยชนคือสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน วิเคราะห์พฤติกรรมการกำหนด นโยบายของรัฐบาล ได้ด้วยทฤษฎีการเมืองเกี่ยวพัน (Linkage Politics) ของ Rosenau (1969) ซึ่งสามารถอธิบายการให้ ความสำคัญต่อประเด็นสิทธิมนุษยชนและคนไร้รัฐของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ว่า รัฐบาลพยายามแสดง กระบวนการตอบโต้ (Reactive Process) ต่อการเมืองภายในประเทศ และระหว่างประเทศ โดยเป็นการออกนโยบายที่ ให้ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชน และกลุ่มคนไร้รัฐซึ่งเป็นคนชายขอบ เพราะจากประวัติศาสตร์การเมืองมักพบว่า รัฐบาลทหารมีการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนั้น รัฐบาลพลเอกประยุทธ์จันทร์โอชา จึงตอบโต้ข้อ กล่าวหาเหล่านี้ โดยการกำหนดให้สิทธิมนุษยชนเป็นวาระแห่งชาติ และกำหนดให้การจัดการปัญหาคนไร้รัฐเป็นประเด็น เร่งด่วน ตามคำแถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อปี 2557 อีกทั้งรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ยังต้องเผชิญ กับปัจจัยทั้งภายใน และภายนอกประเทศ ซึ่งเป็นตัวกำหนดให้เกิดการดำเนินนโยบายสาธารณะในทิศทางที่ส่งเสริม สิทธิมนุษยชน โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาคนไร้รัฐ เพราะถือเป็นจุดเชื่อมโยงของปัญหาด้านอื่นๆ เพราะภาวะไร้รัฐ ย่อมผลักดันให้ขาดสิทธิขั้นพื้นฐานและเข้าไม่ถึงสวัสดิการของรัฐ ดังนั้น หากแก้ไขปัญหาคนไร้รัฐได้ ย่อมเป็น จุดเริ่มต้นของการแก้ไขปัญหาด้านอื่นๆ เช่น การค้าประเวณี แรงงานข้ามชาติ และปัญหาสุขภาพจิต ซึ่งอธิบายการ ตัดสินใจประกาศใช้นโยบายที่มุ่งเน้นการคุ้มครองคนไร้รัฐ ตามทฤษฎีการเมืองเกี่ยวพัน ได้ดังนี้

(1) ปัจจัยภายใน (Internal Factors) - การเข้าสู่อำนาจโดยการรัฐประหาร (coup d'etat) ย่อมส่งผลให้รัฐบาล ของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ประสบกับการขาดความชอบธรรม (Legitimacy Deficit) ซึ่งความชอบธรรมทาง การเมือง ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ (1) การเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจ (Acquiring Power) (2) ความสัมฤทธิ์ ผลในการปกครองบริหาร (Performance) รัฐบาลที่เกิดจากการรัฐประหารย่อมขาดความชอบธรรมทางการเมือง ใน

เรื่องการเข้าสู่ตำแหน่ง เนื่องจากการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่ได้เป็นไปตามวิถีประชาธิปไตย ดังนั้น สิ่งที่จะสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาลได้ คือ ผลสัมฤทธิ์ในการปกครองบริหาร (Performance) รัฐบาลจึงกำหนดนโยบายที่เป็นไปในทิศทางการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพราะการเข้าสู่อำนาจโดยการรัฐประหารย่อมถูกมองว่าเป็นการละเมิดสิทธิทางการเมืองของประชาชน ละเมิดสิทธิในการเลือกตั้ง และการแสดงออกทางการเมืองของพลเมือง ดังนั้น รัฐบาลจึงกำหนดนโยบายที่เน้นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อสร้าง “คุณความชอบธรรม” ทางการเมืองให้กับการปกครอง นอกจากนี้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของไทยซึ่งต้องพึ่งพาแรงงานต่างด้าวอพยพ เพื่อขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการผลิต และอุตสาหกรรมประมง ดังนั้น รัฐบาลย่อมต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มบุคคลนี้ ซึ่ง การออกนโยบายให้สัญชาติแก่บุตรหลานของแรงงานต่างด้าวอพยพที่เกิดในแผ่นดินไทย ย่อมเป็นการให้โอกาสและประกันสิทธิขั้นพื้นฐานให้กับแรงงานต่างด้าวในไทย

(2) ปัจจัยภายนอก (External Factors) - ปัญหาสิทธิมนุษยชนมักถูกใช้เพื่อเป็นข้ออ้างทางการเมืองในการกีดกันทางการค้า เช่น การที่สหรัฐอเมริกาประกาศระงับสิทธิพิเศษภายใต้การค้าเสรี (GSP) กับประเทศไทย โดยอ้างว่ารัฐบาลไทยไม่สามารถแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานทาสในอุตสาหกรรมประมงได้ ทำให้ไทยต้องสูญเสียผลประโยชน์ทางการค้า นอกจากนี้รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งเป็นรัฐบาลทหาร ย่อมต้องแสดงออกถึงภาพลักษณ์ในเวทีการเมืองระหว่างประเทศในทิศทางที่ให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนในรัฐ เพื่อลดแรงกดดัน และป้องกันการแทรกแซงทางการเมืองขององค์การระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ทิศทางการเมืองระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 ที่ให้ความสำคัญกับประเด็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการคุ้มครองชุมชนดั้งเดิมของ ซึ่งในประเทศไทยปัญหาคนไร้รัฐ มักพบในชนกลุ่มน้อย กลุ่มชาติพันธุ์ และคนชายขอบ การกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาคนไร้รัฐ ย่อมเป็นการกำหนดนโยบายที่เป็นไปตามทิศทางกระแสโลก และยังเป็นการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองในด้านการบริหาร และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพื่อลดขาดคุณความชอบธรรม (Legitimacy Deficit) อันเนื่องมาจากการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองโดยการรัฐประหาร

นอกจากนี้การที่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ปรับเปลี่ยนคนไร้สัญชาติโดยการเพิ่มความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้กับคนไร้สัญชาติมากขึ้น อันเนื่องมาจากรัฐบาลได้รับแรงกดดันทั้งจากปัจจัยภายใน - และปัจจัยภายนอกประเทศ ยังสอดคล้องกับทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ตามแนวคิดของ David Easton (1965) ที่ได้มองระบบการเมืองว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ทั้งองค์ประกอบภายในและภายนอก ซึ่งมีอิทธิพลต่อการทำงานของระบบการเมือง ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางการเมืองกับสภาพแวดล้อม โดยมีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic system) และมีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ กล่าวคือ เมื่อรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้รับแรงกดดันจากภายใน และภายนอก เปรียบเหมือนสภาพแวดล้อม (Environment) ทางการเมือง จนนำไปสู่ปัจจัยนำเข้า (Input) คือการวางแผนปรับเปลี่ยนนโยบายผ่านกระบวนการทางการเมือง (Process) จนนำไปสู่การประกาศใช้นโยบาย (Output) ซึ่งเน้นการให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และคนไร้สัญชาติ ผลจากการปรับเปลี่ยนนโยบายดังกล่าว (Feedback) ทำให้รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งเป็นรัฐบาลทหาร ได้รับการชื่นชมจากสหประชาชาติว่ามีความจริงใจ และสามารถดำเนินการในการแก้ไขปัญหาคนไร้สัญชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม

6. บทสรุป

จากการศึกษาเรื่องนโยบายคนไร้รัฐสมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (พ.ศ. 2557 – 2562) ทำให้เห็นภาพรวมของนโยบายคนไร้รัฐในประเทศไทย โดยสามารถสรุปได้ว่าการแก้ไขปัญหาคนไร้รัฐในประเทศไทยมักเกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐบาลในแต่ละยุค เนื่องจากตัวบทกฎหมายตามพระราชบัญญัติสัญชาติ ได้กำหนดแนวทางการได้สัญชาติไทยไว้อย่างแคบ ซึ่งทำให้ต้องมีการแก้ไขปรับปรุงให้ทันตามกระแสโลก อีกทั้งกฎหมายบังคับดังกล่าวได้ให้อำนาจในการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่มากเกินไป ดังนั้น การแก้ไขปัญหาคคนไร้รัฐให้เป็นระบบควรแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติสัญชาติให้มีความชัดเจน ลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ประเทศไทยยังไม่ได้เข้าร่วมอนุสัญญาว่าด้วยสถานะภาพของคนไร้รัฐ ค.ศ. 1954 ซึ่งอนุสัญญาดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาคคนไร้รัฐอย่างเป็นระบบ ดังนั้น รัฐบาลควรเข้าร่วมเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสถานะภาพของคนไร้รัฐ ค.ศ. 1954 เพื่อเป็นการประกันว่ารัฐจะดำเนินการตามกรอบของอนุสัญญาดังกล่าว ในการทำวิจัยต่อไปควรมีการศึกษาถึงปัญหาของบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติสัญชาติว่าขัดหรือแย้งกับกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนอย่างไรบ้าง เพื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งจะให้เห็นภาพรวมของปัญหา และอุปสรรคของกฎหมายสัญชาติในไทย เพื่อกระตุ้นและเป็นแรงผลักดันให้เกิดการแก้ไขและเปลี่ยนแปลงกฎหมายสัญชาติในไทย

7. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องนโยบายคนไร้รัฐสมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (พ.ศ. 2557 – 2562) สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตาให้คำปรึกษาของ รศ.ดร. วีระ สมบูรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษา และ ผศ.ดร. ชำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบคุณนายจุมพล ชุนอ่อน ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาที่จุดประกายให้ข้าพเจ้าได้ศึกษาต่อระดับปริญญาโท และ ผศ. ดร. รวีวรรณ แพทย์สมาน ที่คอยช่วยเหลือให้การสนับสนุนในการศึกษาตลอดมาตั้งแต่ปริญญาตรี และขอขอบคุณนายมานะ งามเนตร ผู้อุทิศตนเพื่อแก้ไขปัญหาคคนไร้รัฐตลอดชีวิตการรับราชการของท่าน

8. เอกสารอ้างอิง

- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. (2561). สรุปผลการดำเนินงานสิทธิมนุษยชนที่สำคัญของประเทศไทยภายใต้รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ระหว่างปี 2557 – 2561 . แหล่งที่มา : <http://www.rlpd.go.th/rlpdnew>. [3 พฤศจิกายน 2562]
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2561). ประสบการณ์การทำงานในเรื่องคนไร้รัฐ พัฒนาการและข้อท้าทายในการจัดความไร้รัฐในประเทศไทย. แหล่งที่มา : <http://www.mfa.go.th/main/th/news3/6886/95968>. [5 พฤศจิกายน 2562]
- กฤษฎา บุญราช. (2561). สถานการณ์และแนวทางแก้ไขปัญหาคคนไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย. *วารสารวิชาการสิทธิมนุษยชน*. 2(2), 1-16.
- ไทยรัฐออนไลน์. *มะกันอาจขึ้นบัญชีดำไทย หลัง เดอะ การ์เดียน แฉชีวิตทาสบนเรือประมง*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://www.thairath.co.th/content/429041> [2 ธันวาคม 2562]

ประชาไท. การเมืองเรื่องตัวเลขของแรงงานข้ามชาติกับมาตรการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวของ คสช. (ออนไลน์).

แหล่งที่มา :<https://prachatai.com/journal/2014/06/54073> [2 ธันวาคม 2562]

ผู้จัดการออนไลน์. (2557). วอชิงตัน โพสต์รายงานกึ่งไทยในงานของผู้บริโภคมะริกันปนเปื้อนข้ามมนุษย์. แหล่งที่มา :

<https://mgronline.com/around/detail/9570000070161> [12 ธันวาคม 2562]

วีระ เลิศสมพร. (ออนไลน์). 2552. รัฐบาลไทยกับความชอบธรรมทางการเมือง. แหล่งที่มา :

http://kpi.ac.th/media/pdf/M10_46.pdf. (24 ธันวาคม 2562)

วีระ สมบูรณ์. (2557). โลกาภิวัตน์กับความเป็นธรรมระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ : กรีนพีซ.

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (ออนไลน์). 2557. แหล่งที่มา:

<http://www.nhrc.or.th/News/Humanrights-News>. [9 ธันวาคม 2562]

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (ออนไลน์). 2562. แหล่งที่มา:

<http://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMenu/newStat/home.php>. [10 ธันวาคม 2562]

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2557). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี

แถลงต่อสภานิติบัญญัติ. แหล่งที่มา : <https://www.thaigov.go.th/aboutus/history/policy-statement>.

[1 สิงหาคม 2562]

หฤทัย จงวัฒนบัณฑิตย์. (2560). การปรับเปลี่ยนนโยบายแรงงานข้ามชาติสมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการเมืองและการจัดการปกครอง คณะรัฐศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Rosenau, J. N. (1969). *Toward the Study of National and International Linkages in Linkages Politics*.

New York: The Free Press.